

Streszczenie rozprawy doktorskiej

„Granice stosowania generalnej klauzuli antyabuzywnej w Polsce”

Przedmiotem niniejszej pracy jest problem epistemologiczny – poznanie granic stosowania klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania. Podstawową tezę pracy jest stwierdzenie, że stosowanie generalnej klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania w polskim systemie podatkowym ma granice i są one aktualizowane przez zmieniające się normy prawne, doktrynę i praktykę. Celem rozważań przedstawionych w pracy jest wyznaczenie granic stosowania generalnej klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania w polskim systemie podatkowym, poprzez ich „okazanie” w istniejących unormowaniach, praktyce i teorii prawa. Dyskutując tę kwestię, określono, jakie warunki powinny być spełnione, aby delimitacja funkcjonowania instytucji mogła być dokonana w maksymalnie precyzyjny sposób.

Podstawową metodą badań przyjętą w dysertacji była metoda formalno-dogmatyczna, uzupełniona metodą historycznoprawną oraz prawno-porównawczą; aby uwzględnić specyficzny kontekst użycia pojęcia unikanie opodatkowania i wyznaczanie jego zakresu znaczeniowego, posłużono się analizą pojęciową (lingwistyczną).

Rozprawę podzielono na sześć rozdziałów. W rozdziale pierwszym wyjaśniono podstawowe terminy związane z obniżaniem ciężaru podatkowego i poprzez wyodrębnienie podstawowych form zjawiska podjęto próbę umiejscowienia w jego zakresie unikania opodatkowania. Wielokierunkowa analiza unikania opodatkowania z punktu widzenia problemów definicyjnych, a także teorii ekonomicznej prawa musi być uzupełniona o jego status etyczny – w rozdziale przedstawiono relacje unikania opodatkowania do takich wartości jak dobro wspólne, sprawiedliwość podatkowa, pewność prawa i lojalność w stosunkach podatek-państwo. Rozdział drugi zawiera rozważania, dla których punktem odniesienia jest legalność jako element definicyjny unikania opodatkowania i legalizm jako warunek konieczny działań administracji podatkowej w związku z unikaniem opodatkowania. W kolejnym – trzecim rozdziale, po rozstrzygnięciu zagadnień wstępnych, praca wkracza w tematykę ściśle związaną z jej przedmiotem (normatywnymi granicami klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania). Rys historyczny poprzedzony jest przedstawieniem tła tj. polskiej doktryny i orzecznictwa, w których kształtowała się instytucja. Generalna klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania nie jest jedyną regulacją w polskim systemie podatkowym, która przeciwdziała erozji podatkowej. Normy szczególne

uzupełniają system, sprzyjając jego uszczelnianiu, a są regulacjami *ad hoc* – na potrzeby określonych przypadków unikania opodatkowania. Granice stosowania tych przepisów są granicami stosowania klauzuli. Istotnym elementem systemu polskiego prawa podatkowego, mającym przeciwdziałać unikaniu opodatkowania, są również opisane w rozdziale środki ograniczające umowne korzyści - procedura klauzulowa w stanach faktycznych z elementem międzynarodowym. W rozdziale czwartym zajęto się stosowaniem klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania w Polsce – kompetencjami organów, źródłami informacji o unikaniu opodatkowania, instrumentami prawnymi w interpretacji prawa podatkowego w postępowaniu przeciwko unikaniu opodatkowania i w końcu modelem stosowania klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania. Rozdział piąty jest opracowaniem odmów w postępowaniu o wydanie opinii zabezpieczającej. Przedstawienie orzeczeń Szefa Krajowej Administracji Skarbowej jest prostym, bezpośrednim i koniecznym wskazaniem, co jest unikaniem opodatkowania, a przez to, co pozostaje poza zakresem stosowania generalnej klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania. Zadaniem rozdziału szóstego jest analiza konsekwencji finansowych i możliwych konsekwencji karno-skarbowych unikania opodatkowania – jakie dolegliwości mogą się ze stwierdzonym unikaniem wiązać.

Rozprawę kończą wnioski i uwagi końcowe, które stanowią podsumowanie, choć nie wyznaczają ostatecznie przebiegu granic stosowania generalnej klauzuli antyabyzywnej w Polsce - odpowiedź na to pytanie udzielana jest na kartach pracy i czytelnik poznaje je w trakcie lektury. Zakończenie pełni jednak swoją rolę, wskazując propozycje rozwiązania problemu unikania opodatkowania – nie następczo, a uprzednio – poprzez koncepcje: radykalnego uproszczenia prawa podatkowego - P. Kirchhofa, programów poprawnego rozliczenia opartego na współpracy (*cooperative compliance*) i wreszcie demokratyzacji podatków - P. Sloterdijka. Rewolucja, ewolucja, czy zmiana myślenia o podatkach? - jakkolwiek będzie „nowy wspaniały świat” relacji państwo-podatnik na gruncie unikania opodatkowania, są to kierunki zmian, które należy brać pod uwagę.